



**INSTITUTIONEN FÖR SOCIOLOGI
OCH ARBETSVETENSKAP**

FÖRÄLDRASKAPETS NORMER

En studie om hur småbarnsföräldrars identitetsutveckling förhåller sig till normer kring jämställdhet, uppfostran, självförverkligande och föräldraskap.

Isabella Sandstedt

Examensarbete för kandidat i
sociologi 15 hp
Handledare:
Veronica Grönlund
Termin/år: HT2022

Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Veronica som under hela skrivprocessen varit ett otroligt stöd för allt från teori till peppning vid mentala sammanbrott! Du är fantastisk!

Även ett stort tack till alla mina intervjupersoner för otroligt fina och öppna samtal kring era upplevelser av föräldraskapet, utan er hade inte studien varit möjlig.

Abstrakt

Studien syfte är att undersöka vilka normer samt ideal som tar uttryck i småbarnsföräldrars identitetsutveckling och hur dessa hanteras och förkroppsligas i praktiken. Genom semistrukturerade intervjuer fick sex personer, tre kvinnor och tre män berätta om sina erfarenheter kring identitetsutvecklingen i ett tidigt föräldraskap. Hochschilds (1997) teori om genusideologier samt Giddens (1995, 1999) teorier kring den reflexiva självidentiteten och den rena relationen sätter det teoretiska ramverket. Resultatet av studien visar att informanternas föräldraidentiteter är gravt normerade av motstridiga ideal och värderingar. Inledningsvis hade traditionellt strukturerade normer influerat alla informanternas uppdelning av förvärvs-, omsorgs- samt hushållsarbete. Dessa förklarades som konsekvenserna av olika intressen och förväntningar på föräldraskapet. Efter första barnets föräldraledighet som kvinnan merparten tagit blev dock normen kring jämställdhet något som aktivt eftersträvades. De traditionella strukturerna tolkades då som en polär motsats till den svenska jämställdhetsnormen och något som togs aktivt avstånd ifrån. Informanterna uppvisade ett starkt principiellt ställningstagande för jämställdhet men detta efterlevdes sällan i samma utsträckning i praktiken. Jämställdhetsnormen kunde utläsas vara både tolkningsbar och förhandlingsbar i relation till traditionella strukturer. Genom olika handlingsprocesser kunde normen om jämställdhet förminska till att innefatta egenskaper, uppdelningar och val utifrån informanternas eget tycke, vilket gjorde att alla principiellt upplevde sina relationer jämställda oavsett förhållningssätt till normen i praktiken. Vidare tydliggjordes att andra motstridiga normer kring barncentrerat föräldraskap och självförverkligande försvårade informanternas förmåga att skapa mening i de egna livsvalen. Motstridigheterna i normerna byggde olika idealbilder av "superföräldern" vilket genererade känslor av otillräcklighet hos intervjupersonerna där motstridiga normer möter krav på självreflexivitet.

Antal tecken inkl. blanksteg:

Nyckelord: Genusideologier, föräldraskap, identitet, reflexivitet

Innehållsförteckning

1.0 Bakgrund	5
1.1 Syfte och frågeställningar	6
2.0 Tidigare forskning	6
3.0 Teori	8
3.1 Traditionella strukturer kring identitetsskapande och jaget som ett reflexivt projekt	9
3.2 Den rena relationen	10
3.3 Genusideologier och fördelning i vardagen	11
3.4 Diskussion om teori	12
4.0 Metod	14
4.1 Urval	14
4.2 Genomförande	15
4.3 Etiska reflektioner	16
4.4 Analys	17
5.0 Resultat och analys	18
5.1 Normer och ideal kring föräldraskapet	18
5.2 Hur föräldraskapets normer och ideal hanteras i praktiken	27
5.3 Normernas och idealens konsekvenser för identitetsskapandet hos föräldrarna	31
6.0 Sammanfattande diskussion	32
7.0 Litteraturlista	34
8.0 Bilagor	35
8.1 Bilaga 1. Annonsbrev	35
8.2 Bilaga 2. Intervjuguide	36
8.3 Bilaga 3. Samtyckesblankett	39

1.0 Bakgrund

I ett inledande skede var syftet med studien att undersöka intervjupersonernas förhållningssätt till föräldraskapet i identitetsskapandet. Jag ville ta reda på hur småbarnsföräldrar förhåller sig till föräldraskapet i mötet med andra identitetsutvecklande faktorer i livet, såsom det sociala, det professionella och i relationen till en partner. Under intervjuerna slog materialet tillbaka och intervjuerna levererade istället intressanta observationer kring de normer och ideal som omringar föräldraskapet. Intresset för normers påverkan på identitetsutveckling under ett tidigt föräldraskap väcktes genom mina egna erfarenheter att navigera i ett samhälle som nybliven mamma med motstridiga och svåruppnådda normer. Vid inträde till föräldraskapet chockerades jag över hur många normer som omger föräldraskapet, allt från kostvanor, uppfostringsmetoder, fördelning av föräldraledighet till material på leksaker fanns normerat i olika motstridiga läger. Början på föräldraskapet blev utöver omställningen som ett barn genererar, även en tid av självtvivel med en känsla av otillräcklighet inför de krav, ideal samt normer som välldes över mig. Föräldraskapet blev början på en ny fas i identitetsutvecklingen då jag ständigt krävdes att reflektera över mina val och mig själv i relation till olika normer och ideal.

Under livet sker många förändringar och brytpunkter som påverkar en individs identitet och självbild. Föräldraskapet påverkar alla delar av livet och kräver anpassningar fysiskt, praktiskt, psykiskt och emotionellt. Parallellt med detta påverkar motstridiga normer individers handlande. Traditionella strukturer och moderna normer kring föräldraskap, självförverkligande och genus existerar sida vid sida vilket kräver ständig anpassning. Traditionella strukturer kring arbetsfördelning, genusideologier samt uppfostran är nedärvda i generationer och belyser att individen utifrån kön, släktskap, klass eller annat relevant för identitetsskapandet har en fast roll i samhällets traditioner (Giddens, 1999). De moderna normerna belyser istället individens möjlighet att välja levnadssätt oberoende från strukturella ramar (ibid).

Sverige är idag ett land med en uttalad jämställdhetsnorm. Jämställdhetsnormen är reglerad politiskt och svenska makthavare arbetar kontinuerligt med jämställdhetspolitiska mål (Regeringskansliet, 2016). Dessa mål normerar allt från institutioner till föräldraskapet vilket gör att både samhället på makronivå och individer på mikronivå influeras av den. Oavsett individens inställning till normen krävs därför aktiv förhandling i relation till den. Sveriges

uttalade jämställdhetsnorm skapar ytterligare en beröringspunkt med motstridiga normer vilket studien förväntas belysa.

1.1 Syfte och frågeställningar

Studien syftar till att i en svensk kontext förstå hur identitetsutvecklingen påverkas av de normer samt ideal som omringar föräldraskapet, identitetsutveckling och uppfostran. Vidare vill jag undersöka hur intervjupersonerna skapar mening och ett positivt förhållningssätt till sitt handlande i mötet med dessa motstridiga normer. Fokus i studien kommer vara att analysera hur intervjupersonerna förkroppsligar och hanterar de ideal samt normer som de möter, vidare kommer processerna som intervjupersonerna tar till för att rättfärdiga, förklara och skapa mening i relation till dessa undersökas. Studien eftersträvar att generera en större förståelse för de normer och ideal som influerar identitetsutvecklingen när en person blir förälder samt hur dessa hanteras av intervjupersonerna. Frågeställningarna som studien utgår ifrån kommer att vara;

Vilka normer och ideal kring föräldraskap tar sig uttryck hos intervjuanternas?

Hur hanterar intervjupersonerna dessa normer och ideal i praktiken?

Hur påverkas intervjupersonernas identitetsutveckling av motstridiga normer och ideal?

2.0 Tidigare forskning

Tidigare forskning kring identitetsskapandet och föräldraskap är i stor utsträckning gjord i en västerländsk kontext ur ett genusperspektiv. Studierna är mestadels utförda i USA och menar att traditionella könsroller påverkar individens självbild och handlande vid tidigt föräldraskap. Cowan & Cowan (1988, 2000, 2003) menar att de traditionella könsrollerna blir mer framhävda efter att individer i en heterosexuell parrelation får sitt första barn. Även Kaźmierczak & Karasiewicz (2016) menar att kvinnor värderade föräldrarollen högre än män som ansåg att arbetarrollen var mer framträdande för deras identitet efter barnets födelse. Burke & Cast (1997) studerade hur förhållandet till genusidentiteten förändrades hos några hundra förstagångsföräldrar. Resultatet i studien pekar på att paren i början av deras giftermål rapporterade en förstärkt eftersträvan för traditionellt könade egenskaper samt en högre värdering av skillnaden på kvinnliga samt manliga personlighetsdrag.

Dessa studier pekar på ett tydligt mönster kring föräldraskap och förhållningssätt till traditionella könsnormer. Resultatet behöver dock problematiseras och utforskas i relation till en uttalad jämställdhetsnorm för att det ska kunna tillämpas i en svensk kontext.

Utgångspunkten i detta arbete är att föräldrarollen och genusidentiteten är beroende av det sammanhang som individen vistas i. Naurin et al (2021) undersöker hur genusidentiteten påverkas av ett föräldraskap i Sveriges jämställda sammanhang. Resultatet av studien pekar på att föräldraskapet i en svensk kontext hos högutbildade föräldrar inte leder till förändring i hur individer uppfattar sin kvinnlighet eller manlighet. Författarna menar att det svenska välfärdssystemet delvis övertagit könsstereotypiskt arbete i form av barnomsorg vilket i kombination med rådande jämställdhetsnormer uppmuntrar mindre stereotypiska könsroller för både kvinnor och män i ett tidigt föräldraskap. Studien pekar också på de sociala processernas roll i förändringen kring synen på genusidentitet och menar att betydelsen av traditionella könsroller kan minska avsevärt om båda föräldrarna förväntas återgå till arbetet och därmed behålla en yrkesidentitet utanför familjen. Det sociala och politiska sammanhang som utmärker Sverige kräver särskilt beaktande. Resultatet av Cowan & Cowan (1988, 2000, 2003), Kaźmierczak & Karasiewicz (2016) och Burke & Cast (1997) speglar inte genusidentiteten i relation till den svenska jämställdhetsnormen men kan tolkas tillsammans med Naurin et al (2021) för att belysa skillnaderna i föräldrars möjlighet till identitetsutveckling utanför de traditionella könsrollerna beroende på vilka sociala och politiska sammanhang de lever i.

Evertsson et al (2018) menar att föräldraledigheten har en väsentlig roll i relationsutvecklingen mellan barn och förälder samt hur paren senare i relationen delar upp arbetsuppgifter. Föräldrar som delar på föräldraledigheten har en mer jämställd uppdelning av omsorgs- och hushållsarbete. Resultatet pekar också på att ett jämställt föräldraskap är viktigt för de intervjuade föräldrarna men ibland svåruppnått då moderskapsideal och kvinnans förväntningar på föräldraskapet står i vägen. Studien kan dock problematiseras då de föräldrar som delar på föräldraledigheten ofta är högutbildade med ett aktivt förhållningssätt till normen om jämställdhet. Dessa föräldrapar representerar också ofta en homogen grupp i samhället, varpå det blir svårt att veta om jämställdhetsnormerna i kombination med intresset för barnen gjort att fäderna tagit föräldraledigt, velat ha en närvarande relation till sina barn samt i större utsträckning delat på omsorgs- och hushållsarbetet eller om det är föräldraledigheten som skapat förändringen.

Björk (2018) undersöker hur småbarnsföräldrar under 2010-talet i Sverige förhåller sig känslomässigt till normer samt ideal kring könsroller, föräldraskap och arbete. Fokus ligger på att identifiera hur intervjupersonerna balanserar arbetsliv, obetalt hushållsarbete och familjeliv samt vilka känslor som uttrycks kring detta. Artikeln utvecklar Hochschilds teorier om emotionellt arbete som något relaterat till hushållsuppgifter, underhåll av relationer och känslomässig support (Hochschild, 1997).

Björk (2018) utvecklar detta emotionsperspektiv för att även undersöka hur normer och ideal kring föräldraskap, arbetsliv och hushållsarbete på makronivå känns och hanteras genom känslor på mikronivå. Björk belyser också behovet av att inkludera fokus på de motsägande normer som svenska småbarnsföräldrar möter i form av jämställdhetsnormer, arbetslivsnormer och föräldraskapsnormer för att förstå problematiken. Resultatet av studien visar att normer och värden kring föräldraskap, arbete och hushållsarbete både påverkar föräldrars känslor samt förkroppsligas i deras handlingar i vardagen. Intervjupersonernas förhållningssätt till dessa normer och värden utgör också en väsentlig del hur de upplever livet. Genom aktivt känslorarbete och förhandling med normer och värden kunde föräldrarna förminska värdet hos utvalda normer och därigenom motivera sina överträdelser. Detta skapade en acceptans kring överträdelserna och i vissa fall även en stolthet att lyckas "ducka" från ett normerat beteende.

Inför pågående studie kan den tidigare forskningen användas för att belysa vikten av urvalet i relation till det framtida resultatet. Få studier finns kring hur småbarnsföräldrars identitetsutveckling förhåller sig till motsägande normer och hur det påverkar identitetsutvecklingen i ett tidigt föräldraskap. Detta arbete kommer därför undersöka vilka normer och värden som påverkar identitetsutveckling hos högutbildade småbarnsföräldrar. Genom studien kan betydelsen och hierarkin av olika normer samt värden belysas och analyseras i en tid, i ett samhälle där traditionella normer möter moderna.

3.0 Teori

Uppsatsen handlar om vilka normer och ideal som tar sig uttryck samt hanteras av intervjupersonerna. Analysens teoretiska utgångspunkt kommer utgå ifrån Giddens (1995, 1999) teorier av de förmoderna traditionella strukturerna kring identitetsskapandet, den senmoderna *reflexiva självidentiteten* och *den rena relationen*. Detta kommer analyseras

tillsammans med Hochschilds (1997) teorier kring *det andra arbetsskiftet* och *genusideologier* för att belysa de krav på självständighet och reflexivitet som ställs på föräldrarna i mötet med motstridiga normer. Samtliga teorier bidrar till en större förståelse för informanternas förkroppsligande och hanteringsprocesser av de normer och ideal som influerar föräldraskapet.

3.1 Traditionella strukturer kring identitetsskapande och jaget som ett reflexivt projekt

I analysen kommer utvalda teorier kring de traditionella samt senmoderna samhällsprocessernas effekt på individens självbild användas för att belysa den problematisering och reflexivitet som intervjupersonerna lyft inför den egna identiteten i intervjuerna. Uttrycket traditionella normer belyses återkommande i relation till moderna. De traditionella normerna utgår ifrån Giddens (1999) tolkning av identitetsskapandet i det förmoderna samhället. Han menar att individens egna skapande av identiteten under förmoderniteten till stor del var begränsad till följd av fasta ramar. Släktskap, kön, social status och andra relevanta faktorer för identitetsskapande var redan vid födseln fastlagda. Detta skapade ytterst lite utrymme för individen att själv forma sitt liv och sin framtid. Rollerna som individerna formades in i var fastlagda och tydliga, vilket skapade en självklarhet kring handlandet. De traditionella strukturernas fasta ramar formade även relationsbildningen. Normen kring den traditionella relationen var att kvinnor och män hade fasta ansvarsområden vilket var oblikerat att efterfölja. Dessa var dessutom ofta institutionaliserade och lagstadgade. Mannens skyldighet var att förvärvsarbeta och försörja familjen medan kvinnan ansvarade för omsorgs- samt hushållsarbetet. I det senmoderna samhället menar Giddens (1999) att dessa ramar inte längre existerar och att individen är fri att välja själv hur livet ska levas.

Under intervjuerna visade intervjupersonerna på ett reflexivt förhållningssätt kring självet, därför kommer Giddens (1999) teori om reflexiv självidentitet användas. Den reflexiva självidentiteten utgår ifrån modernitetens föreställning att varje individ har en unik karaktär och specifika möjligheter. Individerna strävar ständigt efter att bygga upp och återbygga en positiv och sammanhängande självidentitet. Jaget i ett senmodernt samhälle ses därför som ett reflexivt projekt, vilket innebär krav på en förståelse för sina egna handlingar och de motiv som finns bakom dessa. Individen behöver ständigt reflektera och motivera varför val görs

och förstå effekterna av det. I tidigare generationer där traditionellt handlande och traditionella värderingar låg som en grundpelare i individens livsval förenklades möjligheten att motivera sitt agerande utan ifrågasättande från utomstående. Valen som gjordes kunde härledas till traditioner, seder eller värderingar som individen blivit tilldelad vid födseln eller som följt i generationer bakåt. I det senmoderna samhället där det traditionella agerandet i stort ifrågasätts blir det mer komplext för individen att motivera sitt handlande och ett större ansvar läggs på individen att göra "rätt val".

3.2 Den rena relationen

I analysen kommer Giddens (1995, 1999) teori om den rena relationen i det senmoderna samhället användas för att belysa en tolkning av intervjupersonernas reflektioner kring deras relationer till partner, släkt, vänner och barn.

Giddens (1999) beskriver hur den senmoderna självreflexiviteten också påverkat relationsbildandet mellan individer. Genom det fria valet och kravet på reflexivitet menar han att kärnfamiljen idag har en annan innebörd än i tidigare generationer. Kärnfamiljen har tidigare grundats i makt samt ekonomiska uppgörelser, parterna haft tydliga uttalade roller. I det senmoderna samhället bygger istället kärnfamiljens relationer på reflexivitet, dialog och samspel istället för tvång, makt, beroende och tradition. Detta nya sätt att skapa och upprätthålla relationer kallar han för "den rena relationen". Relationerna värderas då i sin egen rätt och kräver aktivt underhåll. Parterna i en relation ses idealt sett som jämbördiga, därför behöver rollerna ständigt diskuteras och förhandlas. Dialogerna mellan parterna i relationen blir väsentlig för att kunna bygga, vidareutveckla samt problematisera en relation för att antingen kunna förbättra eller lämna den. Relationerna innehåller till följd av senmodernitetens självreflexivitet också ett ständigt ifrågasättande och tvivel. Behovet av reflexivitet kring hur livet ska levas, vem man ska vara och hur man agerar tillämpas också i relationerna. Genom att individerna med jämna mellanrum frågar sig själva vart de är och vart de vill problematiseras relationen och gör den till ett reflexivt projekt (Giddens, 1995). Idealet är i första hand menat att i senmodernitetens förklara relationer mellan vuxna. Dock kan också den rena relationen appliceras på föräldraskapet. I den rena relationens föräldraskap står kärlek och intimitet i centrum medan lydnad samt auktoritet tonas ned. Maktbalansen som naturligt förekommer mellan förälder och barn arbetas medvetet bort för att relationen ska byggas på en trygghet och frivillighet. Mjuka ord som ramar och rutiner ersätter traditionella

regler och gränser. Föräldrarnas uppgift i den rena relationen är att skapa ett öppet klimat där barnet känner tillit, delaktighet, lycka och intimitet för att skapa möjlighet för barnet att kunna utveckla förmågan att reflektera själv över sina val och relationer senare i livet.

3.3 Genusideologier och fördelning i vardagen

Hochschild (1997) pekar på en dissonans mellan kvinnors inträde i arbetslivet och mäns bidrag till hem- och omsorg. Under en kort tid har kvinnor fått inträda heltid i arbetslivet. Männens roller och krav i hemmet har inte förändrats i samma takt vilket leder till att kvinnor jobbar en extra arbetsdag per vecka med bara hushålls- samt omsorgsarbete. Med andra ord kan man säga att kvinnor träder in i ett andra arbetsskift när de kommer hem från förvärvsarbetet.

I den här studien kommer Hochschilds (1997) teori kring hemarbete utvecklas till att omfatta förutom hushållsuppgifter, underhåll av relationer och känslomässig support även anamma Björks tolkning av begreppet. Björk (2018) utvecklar emotionsperspektivet för att även undersöka hur normer och ideal kring föräldraskap, arbetsliv och hushållsarbete på makronivå hanteras genom känslor på mikronivå, vilket belyses som en del i det andra skiftet.

Hochschild (1997) menar att många av hennes intervjupersoner uttrycker en positiv syn på principen att dela det andra skiftet mellan parterna i en relation men att få i praktiken faktiskt gjorde det. Uppdelningen av arbetsuppgifter var istället till stor del kodade som kvinnliga eller manliga. Detta kan kopplas till de traditionella föreställningarna kring genusideologier. Genusideologi utgår ifrån att genus inte är biologiskt betingat utan något som skapas i relation till andra. Traditionella genusideologier delar upp könen dikotomiskt genom att tilldela de egenskaper, organisationer, ansvarsområden eller olika fenomen. Därigenom kan makthierarkier bildas vilket genererar olika utdelning beroende på hur individen förhåller sig till dem. Synen på genus påverkas av den omvärld som individen lever i, kvinnors inträde på arbetsmarknaden har enligt Hochschild krävt omförhandling kring synen på manligt och kvinnligt i relation till arbetsfördelningen.

Det identifierade tre olika föreställningar kring genusideologier i studien, den mer traditionella ideologin utgår ifrån mannen som familjeförsörjare och kvinnan som ansvarig för

barn och hem. Detta innebar att oavsett om kvinnan valde att jobba så låg det yttersta ansvaret för omsorg och hem på henne. Den jämlika ideologin pekade på en förväntan att parterna skulle dela lika på förvärvs-, omsorgs- samt hushållsarbete. Ideologin förespråkade en större maktbalans mellan parterna och att båda parter identifierade sig likvärdigt med alla arbetsformerna. Några av intervjupersonerna i Hochschilds studie befinner sig emellan dessa två ideologier vilket skapade en övergångsideologi, där mannen fortfarande identifierade sig som familjeförsörjare men stöttade också kvinnans driv till självförverkligande och arbete. I dessa fall fanns outtalade krav på mannen som familjeförsörjare och kvinnan som ansvarig för hushåll- samt omsorgen. I det här arbetet kommer dessa ideologier tolkas utifrån de svenska jämställdhetsnormerna och tolkas därför bredare i analysen än vad Hochschild presenterar. Då jämlikhet idag är en stark norm i Sverige pekade många av informanterna på en förväntan att dela lika på omsorgs- och hushållsarbetet vilket i praktiken inte efterföljs. Övergångsideologin kommer därför belysas som en medvetenhet i principen kring jämlikhet men att den praktiska uppdelningen inte visar på bevis på detta.

Kvinnorna i Hochschilds studie tenderade att känna sig mer obligerade att ta ansvar för hem- och omsorg medan männen i större utsträckning fick välja sina åtaganden utan större krav eller press av utomstående vilket gjorde att männen inte kände samma problematik kring att få ihop vardagspusslet. Kvinnorna uttryckte också en större känsla av otillräcklighet i balansen mellan arbets- och familjelivet. Dock delades tendensen av otillräcklighet med de män som tog ansvar kring barn och hem, även om dessa var ytterst få.

Studien pekar på att det andra skiftet i första led påverkade kvinnorna negativt då de upplevde en förhöjd stressnivå och en känsla av otillräcklighet. Dock såg författaren också ett mönster hos männen som delade på hushålls- samt omsorgsarbetet påverkades direkt negativt på samma sätt som kvinnorna. Samtidigt påverkades de män som inte deltog i samma utsträckning i omsorgs- och hushållsarbetet indirekt av partners dubbelarbete i form av att det ofta förvandlades till ett förakt och ointresse gentemot mannen vilket istället ledde till konflikter samt relationsproblem.

3.4 Diskussion om teori

Giddens (1995,1999) teorier går att problematisera utifrån olika perspektiv. Den reflexiva självidentiteten är till stor del applicerbar i många av västvärldens kulturer där globaliseringen

haft stor genomslagskraft. Möjligheten att välja finns dock fortfarande inte i många delar av världen där traditionella strukturer fortfarande är inflytelserika. Valmöjligheterna kan också kraftigt begränsas av ekonomiska eller sociala faktorer. Giddens (1995,1999) teorier kan därför ses som grova generaliseringar utifrån en socioekonomiskt homogen grupp människor i en västerländsk kontext. Användandet av Giddens blir dock relevant i relation till det urval som gjorts i studien då intervjupersonerna lever i ett samhälle och i en socioekonomisk situation där valmöjligheter i hög grad finns. Teorin om den reflexiva självidentitetens och den rena relationen handplockades även efter transkriberingar då informanterna återkommande reflekterade över sig själva, sina relationer och deras handlingar i enlighet med Giddens teorier. Utifrån urvalet och den självreflexivitet som informanterna visade under intervjuerna kan därför Giddens teorier trots generaliseringar vara behjälpliga i analysen då reflexiviteten kan teoretiseras och sättas i perspektiv.

Giddens (1995, 1999) teorier kan också problematiseras utifrån frånvaron av de traditionella strukturernas inflytande i en senmodern kontext. De traditionella strukturernas roll belyses endast i utformandet av identitetsbilden eller i relationer i en förmodern kontext. Dock anser han att de förlorat sin relevans idag. Teorierna behöver därför kompletteras då traditionella strukturer ur intervjuerna fortfarande är inflytelserika trots att friheten att välja. Några av de informanter som deltagit i studien uttryckte ett naturligt förhållningssätt till traditionella strukturer både i relation till sig själva men även till sin partner vilket tyder på att det inte alls i den grad som Giddens menar är ett val att aktivt förhålla sig till. I detta arbete kommer därför den reflexiva självidentiteten tolkas som en norm, som i mötet med andra normer kräver handling.

Hochschild's (1997) reflektioner kring genusideologier samt uppdelningen av det andra skiftet kommer användas som komplement till Giddens (1995, 1999). Detta kommer möjliggöra en inblick i hur dessa normer, ideal och värderingar interagerar med varandra i utformandet av en identitet i samtiden.

Hochschild's (1997) studier kring genusideologier är genomförda i USA under sent 1980- till tidigt 1990-tal. Dess relevans för den här studien i en svensk kontext under 2020-talet kan därför ifrågasättas. Hochschild's (1997) studier pekar dock på att viss förändring i attityd fanns redan på 1980-talet, trots att jämställdhetsnormen troligtvis har större genomslag i dagsläget. Hochschild's (1997) teorier kan utifrån sitt breda perspektiv samt icke-generaliserande av

familjerna i studien utgöra en del av det teoretiska ramverket vid analysen av detta arbete då liknande processer kring genusideologier och jämställdhet kom till uttryck.

4.0 Metod

4.1 Urval

Då syftet med studien är att utforska de normer och ideal som formar identitetsutvecklingen hos småbarnsföräldrar krävs djup i materialet. Materialinsamlingen i studien genomfördes därför med hjälp av semistrukturerade intervjuer. I intervjuerna deltog sex informanter i åldern 28-32 år från Göteborgsområdet, tre män och tre kvinnor. Samtliga deltagare hade två eller fler barn i åldrarna 0-5 år som de under en eller flera perioder varit föräldralediga med. Merparten av informanterna var högutbildade eller utbildade sig på högskola. Alla levde tillsammans med en partner vilket genererade två eller fler inkomstkällor, antingen i form av förvärvsinkomst, studiemedel, föräldrapenning eller både studiemedel och förvärvsinkomst. Fyra av sex informanter ägde en bostad i form av fristående villa i Göteborgs närområde medan två levde i större hyresrätter. Alla intervjupersoner var uppvuxna i Göteborgsområdet och hade under uppväxten socioekonomiskt levt liknande som de gör idag. Urvalet till studien genomfördes med ett strategiskt- samt bekvämlighetsurval vilket innebär att informanter eftersöktes utifrån förbestämda inklusionskriterier genom författarens personliga nätverk. I studien inkluderades föräldrar som har barn i åldern 0-5 år, har varit föräldralediga och sedan återgått till arbete. Urvalet gjordes för att föräldrarna skulle ha övergången till föräldraskapet färskt i minnet. Att informanterna efter föräldraledigheten återgått till arbete skapar även en ytterligare beröringspunkt med de normer och ideal som studien tenderar att belysa. En jämn fördelning mellan kvinnor och män eftersöktes då erfarenheterna kan visa på viktiga skillnader och likheter i identitetsutvecklingen vid föräldraskapets början mellan könen (Alvehus, 2013).

Bekvämlighetsurvalet gjordes då mitt personliga nätverk beräknades som rik på potentiella informanter. Förfrågan kring deltagande skickades ut via Facebook, Instagram samt i form av lappar som hängdes utanför en av stadens förskolor. Vid annonsering bifogades annonsbrevet (se bilaga 1) där en kortfattad information kring studien beskrivs, vilka inklusionskriterier som eftersöks, praktisk information kring utformningen av intervjuerna samt en försäkran om frivillighet, anonymitet och konfidentialitet (Dalen, 2008). Vid intresse eller frågor uppmuntrades intressenterna till kontakt med mig via mail eller telefon. Intresset för studien

var i ett inledande skede stort med många kvinnliga intressenter. Några exkluderades redan under rekryteringen då de inte uppfyllde samtliga inklusionskriterier eller hade en för nära relation till mig. Två av tre manliga informanter uppsöktes aktivt då det fanns brist på manliga intressenter.

Studiens urval representerar en homogen grupp i samhället då majoriteten är högtbildade med liknande socioekonomisk bakgrund. Urvalet är inte representativt för befolkningen i stort och studien blir därför inte heller generaliserbar till en större population. Jag kan ses som en insider vid intervjutillfället i både rollen som förälder och i relation till homogeniteten i urvalet vilket skapar en större möjlighet att förstå och sympatisera på ett djupare plan. Homogeniteten skapar också möjlighet att jämföra och dra slutsatser inom informantgruppen. Som en bekant person för informanterna kan jag vara bärare av normer och värderingar som intervjupersonen influeras av. Då alla informanter varit tillgängliga via mitt personliga nätverk finns en viss förförståelse kring informanternas livssituation. Många av intervjupersonerna var också under intervjutillfället medvetna om intervjuarens personliga åsikter, åskådningar och intressen. Bekantskapen kan leda till ett större förtroende hos informanterna, men kan också försvåra neutraliteten vid intervjutillfället. Detta blir relevant då materialet under intervjuerna slog tillbaka. Fokuset på identitetsutveckling hos småbarnsföräldrar blev överraskande influerat av ett normativt jämställdhetstänk. Fokus på jämställdhet kan visa på ett samband i relation till vilka normer och ideal som är relevanta i identitetsutvecklingen för småbarnsföräldrar inom gruppen. Det går dock inte att utesluta att jag haft en roll i att intervjuerna riktats på detta sätt, vilket ökade behovet av reflektioner kring min egen förförståelse och normbärande roll vid intervjutillfället samt vid analys (Dalen, 2008; Yin, 2013; Alvehus, 2013).

4.2 Genomförande

Studiens empiriska data insamlades via semistrukturerade intervjuer då syftet avsågs att undersöka intervjupersonernas subjektiva upplevelser och tankar (Alvehus, 2013). För att kunna tematisera svaren och säkra kvaliteten på frågorna upprättades en intervjuguide utifrån trattekniken (se bilaga 2) vilket menas att frågorna inledningsvis utformades som mer lättsamma, öppna och generella för att spegla informanternas spontana tankar. Vidare övergick frågorna till att bli mer specifika och djupgående i ämnet för att väcka ytterligare tankar och få ett djup i materialet. Frågorna delades in i fyra olika teman som belyser idéer,

faktorer och handlanden som kan spegla en förändring i identitetsutvecklingen. Dessa teman benämns i intervjuguiden som “praktisk fördelning i vardagen”, “livsåskådning, prioriteringar, drömmar och mål”, “rollen som förälder” samt “föräldraskapet i mötet med andra”. Intervjuguiden testades på en provinformant med nödvändiga inkluderingskriterier och reviderades därefter. Provintervjun exkluderades vid analys. Intervjuerna hölls under november 2022 på platser som informanterna önskat. Intervjuerna varade i 60-120 minuter och spelades in på författarens mobiltelefon vilket alla informanter godkände.

Intervjuerna transkriberades sedan i sin helhet och ordagrant. Att transkribera texten i sin helhet gjordes för att texten ska förhålla sig lojal mot informanternas ord. Genom inspelningarna skapades möjligheten att återkomma till situationer som är tolkningsbara och reflektera över möjliga andra tolkningar (Kvale et al, 2014). Reaktionen och långa tystnader från informanten noterades men bekräftande fraser från intervjuaren exkluderades i transkriberingen.

4.3 Etiska reflektioner

Vetenskapsrådets (2017) krav för individskydd innebär att deltagarna ska bli informerade om syfte, frivillighet och möjligheten att avbryta studien innan beslut om deltagande tas vilket klargjordes i annonsen för studien. Vidare påmindes deltagarna både skriftligt och muntligt på plats vid intervjutillfället att studien är frivillig, anonym och hur deras data kommer hanteras. Det skriftliga informerade samtycket (se bilaga 3) undertecknades innan intervjuens början med ytterligare en påminnelse att alla frågor är frivilliga att besvara. För att ytterligare säkerställa konfidentialiteten i studien togs alla namn bort vid transkriberingen, allt material förvarades under studiens gång oåtkomligt för obehöriga och efter transkribering raderades inspelat material. Namnen som används i analysen är även fingerade för att skydda intervjupersonernas integritet (Kvale et al, 2014).

Syftet med studien är att förstå identitetsutveckling hos småbarnsföräldrar vilket kan vara en komplex och personlig process. Det finns också normerande föreställningar kring genus, prioriteringar och arbetsdelning som kan komma till att begränsa eller påverka informanternas svar. Intervjutillfällena krävde därför en lyhördhet inför deltagarnas sinnestillstånd. Frågorna som ställdes för denna studie berör inte teman som kan uppfattas traumatiskt men kan ses som känsligt i avseendet att identitetsutveckling och tankarna kring det kan uppfattas privat. Under

intervjuerna uppmuntrades informanterna att ta pauser vid behov och att samtal kunde föras utanför inspelningen om det fanns behov för klargörande av frågeställningar, ett behov att ventilera utanför studiens ramar eller en förändrad sinnesstämning. Ingen av intervjupersonerna valde att pausa eller avbryta för ett sådant syfte.

Intervjuaren har ett naturligt maktövertag under intervjutillfället då denne styr samtalet genom intervjuguiden samt tolkningar av det informanten berättar, vilket kan påverka utgången i intervjun (Kvale et al, 2014). Under intervjutillfället genomfördes intervjuerna med fokus på att försöka skapa en symmetrisk och jämbördig maktbalans mellan intervjuare och informanten. Genom att låta informanten välja plats och tid för intervjun kunde intervjupersonen känna en trygghet och ett tillmötesgående från intervjuaren. Intervjun genomfördes också ansikte mot ansikte för att gynna samtalsklimatet och fördjupa diskussionerna. Maktobalansen mellan informant och intervjuare försöktes göras mer symmetrisk genom att välja ett homogent urval som befinner sig i liknande livssituationer som intervjuaren. Detta förenklade möjligheten att mötas som jämlikar samt underlättade inför säkerställandet av relevanta frågor då intervjuaren kunde relatera till ämnet (Kvale et al, 2014).

4.4 Analys

Då materialet slog tillbaka tvingades jag vid analys formulera om mitt syfte och mina frågeställningar. Detta skapade ett behov att kunna förhålla mig öppet och oberoende av teori i relation till mitt material. Efter transkribering kodades och analyserades därför materialet med induktiv metod. Det valet gjordes då studiens frågeställningar innefattar beskrivningar av komplexa processer hos intervjupersonerna, för att kunna tolka materialet fritt utifrån intervjupersonernas egna upplevelser krävdes därför ett öppnare tillvägagångssätt. Materialet analyserades utifrån sortera, reducera och argumentera metoden (Rennstam & Wästerfors, 2015). Transkriberingarna lästes i sin helhet igenom under flera tillfällen. Sedan sorterades orelevant material bort från transkriberingarna. Materialet reducerades sedan utifrån studiens frågeställningar. I en första kodning identifierades teman och handlingar som kunde bli väsentliga för studien. Varje intervju kodades enskilt i ett första steg och dessa tematiseringar sammanfattades kortfattat för att sedan skrivas ut i marginalen på utskriften av intervjun. Genom sammanfattningarna bildades sedan kluster av teman som antecknades i ett gemensamt dokument. Klustren jämfördes mellan de olika intervjuerna och närbesläktade samt återkommande kluster från de enskilda intervjuerna bildade tillsammans egna kluster

som skapade huvudteman. Huvudtematikerna fick därefter underteman där samma ämnen belysts i de enskilda intervjuerna. Underteman som uppfattades spegla liknande teman slogs sedan samman. Analysen avsåg fånga variationen i intervjupersonernas svar men utmynnade i teman som var representativa för de flesta. Samtliga intervjuer belyste alla huvudteman som redovisas i resultatet i någon form, antingen genom direkta citat eller genom att temat berördes indirekt i samtalet (Yin, 2013; Rennstam & Wästerfors, 2015).

5.0 Resultat och analys

Första delen av analysen kommer presentera de värden, ideal och normer som intervjupersonernas föräldraskap indirekt eller direkt påverkas av. Denna rubrik kommer i sin helhet belysa de normer, värderingar och ideal som tog uttryck vid intervjuerna samt hur dessa hanterades i relation till varandra. Presentationen av de normer som uttrycks i intervjuerna kommer användas vid vidare analys av hur dessa normer hanteras under huvudrubrik två samt deras bidrag till konstruerande av identiteten som förälder under huvudrubrik tre.

Informanterna använde sig av olika hanteringsprocessen för att förhålla sig positivt i relation till normer och ideal vilket presenteras under andra huvudrubriken. Genom att analysera intervjupersonernas förhållningssätt till normer, värderingar samt ideal kan dess betydelse och hierarki utläsas. Det skapar en större förståelse för handlandet i föräldraskapet och kring hur dessa förkroppsligas vid skapandet av den egna föräldraidentiteten.

5.1 Normer och ideal kring föräldraskapet

Jämställdhetsnorm och traditionella genusideologier

Återkommande förhöll sig intervjupersonerna till normer samt ideal kring jämställdhet och traditionella genusideologier. Interaktionen mellan traditionella genusideologier och jämställdhetsnormen var den motstridighet som flest intervjupersoner upplevt och tvingats förhålla sig reflexivt över i samtal med andra. Återkommande delades dessa två normföreställningar in olika läger av intervjupersonerna, traditionella normer och moderna normer vilka belystes jobba mot varandra. Martin, en fyrbarnspappa som anser att vi står i en övergångsfas mellan traditionella och moderna normer berättar:

Det känns som att vi är i en övergångsfas. De traditionella normerna är fortfarande väldigt närvarande medans de moderna står i andra änden och trycker på, i det moderna finns också extremt mycket

extremism i vissa saker, extrem feminism eller miljöaktivism t.ex. Det är så otroligt långt emellan dem och man måste välja sida, det har aldrig blivit en smooth transition så jag tror att vi är många väljer att leva kvar, eller ja, att alla på något sätt lever kvar i det som varit.

Martins resonemang pekar på ett reflexivt förhållningssätt till de traditionella och moderna normerna samt anammar det Hochschild (1997) kallar övergångsideologi. Han pekar på möjligheten att välja hur man ska leva i relation till dem. Samtidigt menar han att det är en lång väg att uppnå de moderna normerna då de traditionella normerna fortfarande ses som naturliga för en majoritet och har stor genomslagskraft. Hochschild (1997) menar att hennes studie pekar på olika konsekvenser för män beroende på om traditionella normer efterföljs eller moderna. Kvinnorna som genomför det andra skiftet oavsett uppdelning av hushålls och omsorgsarbetet får bära bördan av att arbeta dubbla skift då detta ansvar automatiskt hamnar på dem. Männen konsekvenser blir antingen direkta i form av stress och en känsla för otillräcklighet likt konsekvenserna för kvinnorna eller indirekta i form av tillrättavisningar och förakt från partnern. Oberoende av hur de väljer att förhålla sig praktiskt till dessa normer så finns en medvetenhet kring jämställdhet vilket influerar uppdelningsvisionerna hos många, därför får handlandet oavsett konsekvenser. Detta är något som intervjupersonen Anton fått uppleva i relation till sin fru. Han pekar på återkommande bråk kring uppdelning och att dagens arbetsfördelning är en förbättring till följd av dessa. Samtidigt menar han att detta skapat mer stress för honom och att föräldralivet blivit tuffare sedan han tagit mer ansvar för barn och hem.

Normerna och idealen kring jämställdhet och genus var i principen väldigt tydligt uppdelade i läger med en stor värdering vid de moderna jämställdhetsnormerna som positiva och de traditionella genusideologierna som negativa. I praktiken fanns likt Hochschilds (1997) teori kring genusideologier en övergångsideologi mellan de traditionella och moderna normerna. Övergångsideologin var dock aldrig närvarande när informanterna pratade om normerna som princip. Alla hade ett principiellt förhållningssätt till jämställdhetsnormen oavsett hur de förhöll sig till den i praktiken. Medvetenheten kring jämställdhetsnormens inflytande krävde oavsett förhållningssätt i praktiken ett aktivt principiellt ställningstagande. Detta gjorde att informanterna talade om jämställdhetsnormen som en självklar del i det moderna föräldraskapet. Tolkningen av jämställdhet skiljde sig dock mellan intervjupersonerna. Några talade om jämställdhetsnormen endast i relation till barn, arbete och föräldraledighet. Trots att några av intervjupersonerna hade en traditionell uppdelning av hushållssysslor där kvinnan

gjorde merparten av arbetet så ansågs relationen vara jämställd. Anton, en trebarnspappa berättar om deras uppdelning hemma:

Min partner drar det tyngsta lasset här hemma och jag är mer passiv. Så har det alltid varit i vårt förhållande då jag vuxit upp i ett hem där jag aldrig behövt hjälpa till så jag kan inte det. Det har ju dock min fru fått göra så den kunskapen hade hon med sig när vi flyttade ihop. Hon städar, lagar mat, byter alla lakan och så. Sen när hon gör det så behöver ju barnen tillsyn hela tiden, vilket jag gör. Jämfört med andra pappor så tror jag att jag har varit mer med mina barn än vad andra som jobbar i fabrik har varit. Hon har också varit långtidssjukskriven längre perioder och då har jag fått ta över. Nu jobbar hon skift och då kan hon vara borta 3 dagar på rad vilket också har gjort det mer jämställt. Så jag upplever det ändå att vi har det jämt fördelat, med tillägget att min partner har lite mer koll på de klassiska grejerna. Även om det inte är jämställt så upplever jag det ändå som jämställt.

Antons tolkning av jämställdhetsnormen diskuterades flertalet gånger under intervjun. Han förhåller sig reflexivt till den och förklarar återkommande hur han och hans partner på deras sätt förhåller sig till normen (Giddens, 1999). Trots att paret har en traditionell uppdelning av hushållsarbetet och att hans fru har tagit merparten av föräldraledigheten, så finns en medvetenhet kring behovet att principiellt förhålla sig till normen och kunna förklara sina val. Anton tolkar sitt föräldraskap i relation till normen som tiden han spenderar med sina barn. Då både han och hans fru jobbar heltid, så spenderar de lika mycket tid tillsammans med barnen.

Många av intervjupersonerna hade på ett eller annat sätt fått kommentarer eller tillrättavisningar till följd av att ha brutit mot traditionella strukturer kring uppdelandet av arbetet. Jämställdhetsnormen belystes tydligt under intervjuerna som något man principiellt skulle förhålla sig till men att bryta mot jämställdhetsnormen genererade sällan konsekvenser från utomstående. Intervjupersonerna berättade om situationer där de fått kommentarer eller tillrättavisanden av allmänheten kring sina livsval. Väldigt få yttrade en beblandelse från utomstående när de handlat utifrån de traditionella könsnormerna. Däremot pekade både Martin, Sofie, Karin och Anton på att de själva eller sin partner blivit tillrättavisade eller fått kommentarer till följd av att ha brutit mot traditionella strukturer.

Sofie, som med sitt andra barn inte valde att vara föräldraledig berättar:

Med vårt andra barn så har jag fått väldigt mycket kommentarer kring att jag inte valt att vara föräldraledig, det började redan när han låg i magen och jag berättade om planen att jag skulle fortsätta studera samt att min man sen skulle vara helt föräldraledig i sex månader. Jag fick många sunkiga

kommentarer då från både män och kvinnor, även mycket ifrågasättanden kring vår uppdelning då de ansåg att det skulle bli ett problem för barnets anknytning. Sen har jag även fått kommentarer nu när vi skolar in vår son på förskolan för att han är 13 månader gammal. Vi har inte fått några negativa kommentarer alls kring att min man är hemma, det kommenteras inte alls eller har bemötts med hejrop men att jag som kvinna däremot aktivt valt att inte vara hemma föräldraledig i samma utsträckning har gjort att jag fått skeptiska blickar, kommentarer och andra tillrättavisanden utan ord. Så det är ju tydligt för mig att jag i vissa personers ögon gjort vansinnigt fel.

Normbrytandet av de traditionella strukturerna möttes olika beroende på hur och vem det var som genomförde normbrytandet. Sofie och hennes partner valde att avvika från det traditionella uppdelandet av föräldraledigheten. Sofie fick då tydliga tillrättavisanden av hennes kollegor på jobbet. Sofies man agerade även han normbrytande mot de traditionella könsnormerna, men fick istället positiva kommentarer kring ansvarstagandet. Förväntningarna och kraven var högre på Sofie då de traditionella strukturerna också innefattar normer kring hur hon skulle agera som förälder, i jämförelse med hennes man som förväntades ha sitt fortsatta ansvar på förvärvsarbetet (Hochschild, 1997). Liknande förväntningar berättar Martin att han har mött från sin arbetsgivare då han skulle vara föräldraledig med ett av barnen:

Han sa ju grattis och sådär men berättade också tydligt att det var jobbigt för honom att jag skulle vara hemma då de räknade med mig på jobbet. De hade ingen förståelse för att jag skulle vara hemma överhuvudtaget. Det har varit till den grad att jag varit rädd för att jag skulle bli av med jobbet till följd av att jag var hemma. En av mina chefer sa till mig att de försökte hitta sätt att bli av med mig. Under föräldraledigheten ringde de också hela tiden och tjatade på mig att ta extrapass, samt frågade hur länge jag tänkte vara borta.

Även i Martins fall så är det tydligt vad arbetsgivaren förväntar sig av honom, vilket är en traditionell uppdelning av omsorgsarbetet. När Martin handlade normbrytande gentemot sin arbetsgivare fick han tillrättavisningar och hot om att bli sparkad från jobbet. Männens huvudansvar på förvärvsarbetet är tydlig även här. Martin och Eric vittnar också om att bemötandet av andra varit väldigt positivt och att de hyllats för att han tagit ansvar för barnen. Båda pekar också på att deras fruar aldrig fått ta del av dessa hyllningar under sin tid föräldraledig vilket kan härledas till att kvinnor möter högre krav och förväntningar inför föräldraskapet (Hochschild, 1997).

Den traditionellt kvinnligt könade föräldrarollen speglades återkommande som viktig i förhållande till föräldraskapet och vid fördelning av föräldraledigheten. Alla kvinnor i studien

förklarade föräldraskapet som en självklar del i deras liv, en längtan som varit närvarande länge och menade att föräldraskapet varit en drömbild sen barnsben, vilket skapade stora förväntningar. Två av tre män berättade att de inte haft någon tidigare längtan eller förväntning på föräldraskapet utan förklarade att det väcktes i relation till partners önskan att skaffa barn. Kvinnornas förväntningar på föräldraskapet gjorde att alla intervjupersoner förutom en vid första barnets födelse fördelade en majoritet av föräldradagarna på kvinnan. Detta går i linje med Evertsson et al (2018) som menar att intervjupersonerna i hennes studie pekat på att ett jämställt föräldraskap är viktigt för föräldrarna men svåruppnått då moderskapsideal och kvinnans förväntningar på föräldraskapet står i vägen. I både Evertsson (2018) och i denna studie uttryckte inte heller männen någon förväntan eller krav på att dela på föräldraledigheten. Några tog dock ut de 3 månader som är fördelade till vardera föräldern. Det sista paret delade lika på dagarna då detta var ett krav från kvinnan. Denna förstärkning av förväntningarna kring föräldraskapet kan kopplas till det resultat som Cowan & Cowan (1988, 2000, 2003), Kaźmierczak & Karasiewicz (2016) samt Burke & Cast (1997) presenterat i sin forskning. Traditionella genusideologier påverkade hur föräldrarnas självbild förhöll sig till föräldraskapet samt hur de vid första barnet fördelade föräldraledigheten (Hochschild 1997).

Utstickande från resterande informanter var Nora, som inför föräldraskapet samtalat med hennes dåvarande partner kring en jämlik uppdelning. Föräldraledigheten fördelades lika och de hade bestämda uppgifter innan föräldraskapet för att få en mer jämlik fördelning av förvärvs- och hushållsarbete. Det kan tolkas som att Nora förhåller sig till Hochschilds (1997) jämlikhetsideologi då hon identifierar både henne och hennes dåvarande partner lika inför alla arbetsformerna. Nora berättar:

Med mitt första barn var det ett ultimatum som jag ställde, ett krav jag hade att han skulle ta ut hälften av föräldraledigheten då vi är två som gör barn och har barn. Jag kände att vi båda två hade jobb och vi tjänade inte ekonomiskt på att jag eller han bara skulle vara hemma, så därför blev det så. Dock hade vi våra ansvarsområden innan vi fick barn och då var det ju betydligt mindre saker som behövdes göras. Han hade till exempel i uppgift att städa köket, ta disken och gå ut med soporna. Jag hade tvätt och övrigt städ. Sedan när vi fick barn så blev det som att han höll stenhårt fast vid denna fördelning och hela omsorgsbiten och allt var barn innebär lades på mig. Han lagade mat ibland, men det var jag som fick ta det tunga lasset när vi fick barn.

Noras berättelse indikerar att hennes förhållningssätt till jämlikhetsideologin inte återspeglades i hennes dåvarande partner Hannes vid föräldraskapet. Han hade förhandlat med jämställdhetsnormen och valt att tyda den som uppdelning av föräldraledighet och hushållsarbete. Förvärvsarbetet tolkades som hans ansvarsroll och all planering samt omsorg sågs fortfarande som traditionellt kvinnligt. Detta indikerar på att han istället befinner sig i övergångsideologin (Hochschild, 1995). Nora fortsätter att berätta:

Hannes tyckte till en början att det var en bra ide att dela på föräldraledigheten men sen tror jag att han insåg att det faktiskt slår ganska hårt mot yrkeslivet och då ångrade han sig efterhand. Jag fick bland annat ta all VAB. Innan vi separerade så pratade vi om ett andra barn, och då hade han som ultimatum att inte behöva vara föräldraledig eller hemma någonting alls istället då hans yrkesliv tog en så hård smäll av föräldraledigheten med första barnet.

Hannes förstod efter att ha delat föräldraledigheten med Nora att det påverkade hans huvudsakliga ansvarsområde, förvärvsarbetet. Därefter valde han att ställa krav på en mer traditionell uppdelning av förvärvs-, hushålls- och omsorgsarbetet. Hannes var mer villig att ta de indirekta konsekvenserna av det traditionella uppdelandet framför de direkta konsekvenser som Nora fick i form av stress samt känslan av otillräcklighet. Fördelningen av arbetet skapade så stora problem i Noras och Hannes förhållande att de separerade innan barnet fyllt två.

Flera av intervjupersonerna belyste en förändring kring fördelningen av arbete efter den första föräldraledigheten. Naurin et al (2021) menar att sociala processer spelar en väsentlig roll i hur normer kring genusidentitet efterlevs. Den annorlunda uppdelningen av föräldraledigheten med senare barn kan förstås ur jämställdhetsnormernas formande av den jämlike idealbilden hos föräldrarna. Naurin (2021) pekar på att betydelsen av traditionella könsroller kan minska avsevärt om båda föräldrarna förväntas återgå till arbetet och därmed behålla en yrkesidentitet utanför familjen. Flera intervjupersoner belyste arbetet eller studierna som en väsentlig del i självidentiteten, vilket skapade en känsla av meningslöshet och tomhet när de var frånvarande från arbetet en längre period.

En annan hypotes kring varför flera av intervjupersonerna upplevt förändring efter första föräldraledigheten kan vara att de höga förväntningarna på föräldraskapet inte införlivats och att de höga kraven överraskade negativt. Flera av intervjupersonerna som hade en mer traditionell uppdelning pekade på att kvinnan efter första barnet varit mer aktivt drivande i att

skapa en mer jämlik fördelning av både omsorgs-och hushållsarbete. Detta kan kopplas till Björks (2018) tolkning av Hochschilds teori kring det andra arbetsskiftet då det i flera fall belyser kvinnan som drivande i att förändra relationens förhållningssätt till normer och ideal.

Normer kring uppfostran och självförverkligande

Andra återkommande teman i intervjuerna var normer kring uppfostran. Även här visade intervjuerna på en uppdelning av traditionella strukturer och moderna normer där moderna eftersträvades i större utsträckning. En traditionell ideologi kring uppfostran tenderade i intervjuerna likt Giddens (1999) att belysa barnens krav till lydnad och anpassning till de vuxnas behov och viljor. Artighet och respekt för vuxna belystes återkommande som en traditionell tradition i uppfostran. Barnens beteende sågs som något som skulle anpassas till situationerna som de befann sig i, oavsett barnets känslotillstånd eller anledning till det. Makthierarkin mellan förälder och barn var också en naturlig del i föräldraskapet samt något som förespråkades enligt de traditionella strukturerna. Giddens (1999) tolkar de traditionella uppfostringsnormerna som en förlängning av hårda, maskulina värden medan de moderna normerna är formade efter mjuka, feminina värden.

Mönster som kännetecknar den rena relationen återfinns i intervjumaterialet där informanterna berättar om deras syn på ett bra föräldraskap. Martin förklarar vad han tycker är det viktigaste:

Det viktigaste är att barnet är tryggt med en. Jag vill att mina barn känner sig välkomna när de kommer hem och alltid känner sig trygga när de kliver innanför dörren. Och att de ska få känna att de ska få vara den de vill och få möjlighet att påverka det som är möjligt. Jag vill att det ska vara högt i tak och ett öppet klimat så de kan utvecklas till att bli den de vill.

Även Gustav berättar hur han ser på ett bra föräldraskap:

Det viktigaste är att man är intresserad av att lyssna på vad barnen säger. Vad de tycker, känner och vad de vill göra. Behöver de prata om någonting så finns man där och är stöd. Jag vill inte säga åt vad de ska göra hela tiden utan försöka guida istället, komma med alternativ. Nu är våra barn ganska små men jag märker att de kan prata om rätt tunga saker ibland och då är det viktigt att man kan möta det.

Både Martin och Gustav värderar samtal, trygghet och tillit i relationen till sina barn. De båda värderar också barnens möjlighet till makt och medbestämmande. Karin delar synen på samtal, trygghet, makt och medbestämmande men värderar också en mer traditionell syn på föräldraskapet i form av respekt samt artighet:

Jag tror att det är viktigt att lyssna på barnen. Jag tänker att barnen också är sin lilla person och att det är viktigt för dem att bli hörda och lyssnade på och sådär. Fast det är ändå viktigt att ett nej är ett nej. Jag tycker ändå att vi är ganska hårda med det att har vi sagt nej så är det ett nej. Och det tycker jag också är ganska skönt. Jag tror också att det är viktigt för barnen att ha tydliga regler och veta vart gränserna går men att man inte behöver vara stenhård alltid. Jag tycker det är viktigt att barnen är artiga, och att de lär sig hur man ska bete sig lite grann. Lite hyfs ändå, att man tackar för maten och har respekt. Det har vi ändå försökt med att från att de var ganska små att man kommer långt om man är trevlig sen har jag ingen aning om min stora son är trevlig när jag inte är med så det vågar man ju inte säga att man lyckats med (skratt) men vi försöker jobba på det då det är något som vi tycker är viktigt.

Den ömsesidiga kommunikationen återkommer hos alla intervjupersoner som något viktigt i ett bra föräldraskap. Nora och Sofie värderar aktiv närvaro högst men pekar också på kommunikationens del i ett bra föräldraskap. Intervjupersonernas syn på det moderna föräldraskapet är barncentrerat, präglad av värden som demokratisk icke-våldsam kommunikation, barnens medbestämmande samt anpassning efter barnens förmåga och känslotillstånd.

Motstridigheterna i de traditionellt hårda uppfostringsnormerna och de moderna mjuka upplevdes inte som lika komplext för intervjupersonerna att efterfölja. Istället pekade många på att de lärt sig av sina föräldrar på gott och ont, men också på påtagliga skillnader i samhället vilket medfört ett behov av förändring. De intervjupersoner som upplevde sin egen barndom som bra menade sig har influerats av sina egna föräldrars uppfostran. De som upplevde sin egen barndom som mindre bra menade ha lärt från sina föräldrars misstag och försökt förändra sitt eget förhållningssätt till ett bättre och mer gynnsamt, samtidigt som de pekade på komplexiteten i att inte ta efter vissa inrutade beteenden från den egna barndomen. Giddens (1999) menar att individen genom tillbakablickar på sitt eget liv kan förstå sin egen bakgrund och värdera den i relation till nuet och framtiden. Genom att reflektivt fråga vad som tagits med från det förflutna kan det antingen efterföljas eller motarbetas. Undersökandet av det förflutna förhindrar att individen att falla offer för den samt att föra vidare problematiken till vidare generationer. Genom självreflektioner tar individen på detta sätt kontroll över sin och sina barns framtid.

Något som återkommande belystes som en utmaning i relation till uppfostran var tiden med barnen. Idealet kring den rena relationen kan tolkas som svåruppnådda då tiden hemma var

knapp. Flera av intervjupersonerna uttryckte skuldkänslor för att de jobbade heltid och barnen gick långa dagar på förskolan. Gustav berättar om sin känsla av otillräcklighet:

Jag har ångest över att jag känner en oförmåga att räcka till. Man alltid gör någon missnöjd oavsett om det är familjen eller arbetsgivaren, man vill gärna vara på 2 platser under samma tid. Sen kanske ångest är fel ord men en inre skam kanske? Det är i alla fall en press som jag känner då jag inte kan leva upp till förväntningarna som ställs på mig.

Den utbredda skulden som många föräldrar hade inför sina barns långa dagar hade genererat ett krav på strategier som innefattade olika typer av ibland extrema tidspussel. Flera informanter berättade om hur de tillsammans med sin partner pusslade ihop varje timme av dagen för att barnen skulle slippa gå på förskolan heltid. Vissa kom till jobbet flera timmar tidigare på morgonen, vissa skippade lunchrasten och vissa la några timmar på kvällen för att arbeta ikapp efter att ha hämtat tidigare på förskolan. Dessa strategier kring vardagspusslet sågs som så utbredd hos intervjupersonerna att den tolkades som en del i den moderna föräldrarollen. Strategierna användes också som ett sätt för några av intervjupersonerna att förhålla sig till jämställdhetsnormen, männen ville i större utsträckning pussla med timmarna medan kvinnorna tenderade att vilja gå ner i arbetstid för att slippa pusslandet. Detta kan kopplas till Hochschilds (1997) övergångsideologi och männens traditionellt större ansvar som familjeförsörjare.

Den personliga utvecklingen, både på jobbet, i självet och i relation till andra belystes återkommande i intervjuerna. Kravet på att vara en utvecklingsbar människa och se jaget som ett ständigt pågående projekt är enligt Giddens (1999) både eftersträvansvärt och ett krav i dagens samhälle. Att rikta uppmärksamheten och utveckla sig själv ses som nödvändigt för att bemästra föräldraskapet. Genom att ta hand om och förstå sig själv, kan föräldern också kunna ta hand om och förstå sitt barn (Giddens, 1999).

Normen om personlig utveckling och självförverkligande gjorde att flera av intervjupersonerna tenderade att ständigt tänka på de bortprioriteringar som gjordes under tiden som de spenderade tid på något annat, vilket skapade skuldkänslor. Intervjupersonernas självidentiteter var beroende av flera faktorer för att känna mening och positivitet. Några av dessa faktorer blev tvunget att bortprioriteras till följd av tidsbristen. Normer kring föräldraidentiteten och den professionella identiteten följdes också av ideal kring

intervjupersonernas sociala samt kroppsliga identitet, vilket tenderade att prioriteras bort. Intervjupersonernas känsla av otillräcklighet kunde därför också härledas till en känsla av att behöva bortprioritera väsentliga delar av sig själv för föräldraskapet och arbetslivet. Det kroppsliga idealet som några intervjupersoner belyste handlade i första hand om träning och hälsa. Synen på självet som ett reflexivt projekt speglades också här i form av synen på kroppen i ständig utveckling med möjlighet till förbättring. Två av de kvinnliga intervjupersonerna problematiserade detta ideal kring till följd av erfarenheter av ätstörningar. Intervjupersonerna värderade också sociala relationer högt men hade olika stort behov av att träffa familj och vänner. Gemensamt för alla intervjupersoner var dock att de belyste att den sociala identiteten och de kroppsliga idealen under det tidiga föräldraskapet som vilande och bortprioriterade. Det sociala bortprioriterandet kunde också utläsas i relationen till partnern, detta sågs dock i större utsträckning som ömsesidigt och uttalat.

5.2 Hur föräldraskapets normer och ideal hanteras i praktiken

Tidigare frågeställning har belyst de olika teman av normer som intervjupersonerna mötte i sin vardag. Oavsett vilka frågor som intervjupersonerna behövde förhålla sig till så fanns en medvetenhet och vilja att förklara eller försvara sina val. Detta upplevde också många krävdes i möte med allmänheten. I rollen som intervjuare blev det tydligt att föräldrarollen var så kraftigt normerad att intervjupersonerna hade svårt att ta några beslut eller förhålla sig till sitt eget handlande utan en känsla av otillräcklighet. I alla aspekter fanns motstridigheter i normerna kring föräldraskapet vilket försvårade förmågan att lita helhjärtat på det egna beslutsfattandet i relation till dem. För att kunna skapa meningsfullhet i handlandet och förhålla sig till de olika normativa föreställningarna tog intervjupersonerna till olika hanteringsprocesser. Dessa processer tolkades som krav för att intervjupersonerna skulle kunna förhålla sig till känslan av otillräcklighet samt för att skapa en positiv bild av självet då ett normativt handlande blir praktiskt genomförbart när normerna till synes verkar vara polära motsatser (Giddens, 1999).

Problematiserande av självet.

Som belysts tidigare i analysen uttryckte intervjupersonerna en stark känsla av otillräcklighet i relation till olika aspekter av den egna identitetsbilden. Intervjupersonernas självidentiteter var beroende av flera faktorer för att känna mening och positivitet. Tvånget till att bortprioritera väsentliga delar av sin självidentitet tolkades därför som en bidragande faktor

till både självtvivel och problematiserande. Normer kring föräldraidentiteten och den professionella identiteten följdes också av olika ideal kring intervjupersonernas sociala samt kroppsliga identitet. Flera av intervjupersonerna uttryckte ett krav att både leverera samt utveckla sig själv inom dessa områden. Giddens (1999) menar att en av nackdelarna med att se självet som ett reflexivt projekt, få möjlighet att välja hur livet ska levas samt kravet på att reflexivt kunna förhålla sig till sina livsval är att det tenderar till att leda till ångest och en känsla av otillräcklighet. Även Hochschild (1997) belyser hur hennes intervjupersoner uttrycker en känsla av otillräcklighet i relation till förvärvs- omsorgs-, samt hushållsarbetet. Intervjupersonerna i denna studie belyste föräldraskapets roll i att mer reflexivt problematisera sig själv. Problematiseringen av självet genomfördes i alla roller som intervjupersonerna tog sig an, men mestadels i relation till mötet med barnen, föräldraskapet samt tidfördelningen. Normerna kring heltidsarbete och hämta tidigt-normen var en av de motstridigheter som skapade mest självtvivel då "alla andra" kunde jobba heltid och hämta barnen tidigt. Bilden av "superföräldern" som hann med allting hen ville göra bidrog till både motivation och problematiserande då denna idealbild upplevdes ouppnåbar. För några återkom tidfördelningen som en bidragande faktor till känslan av otillräcklighet även då intervjupersonerna pratade om fritid och fritidsintressen. Genom föräldraskapet krävdes bortprioriteringar av delar väsentliga för självidentiteten. Om dessa delar inte aktivt valdes bort pekade intervjupersonerna på att det inte fanns ork till att upprätthålla fritidsintressen eller sociala relationer, vilket skapade tvivel inför vem individen ville vara och hur den ville leva sitt liv. Den reflexiva självidentiteten i kombination med motstridiga normer ledde till en känsla av att aldrig kunna göra helt rätt, varken i relation till sig själv, mot andra eller relaterat till ideal och normer.

Vissa av intervjupersonerna uttryckte direkt upplevelsen och känslan av att underleverera i relation till sig själv, föräldraskapet, det sociala eller i karriären. Andras problematiserande och självtvivel tog mer subtila former under intervjuerna.

Att äga sina livsval

En del i hanteringsprocesserna för att skapa mening och ett positivt förhållningssätt i självidentiteten samt förhålla sig till känslan av otillräcklighet var att äga sina livsval. Några av intervjupersonerna använde även denna metod när deras principiella relation till normer och ideal inte matchade det praktiska handlandet. Genom att belysa alla val som aktiva och

medvetna kunde intervjupersonerna oavsett förhållningssätt gentemot normer och ideal, äga dem. De handlingar och val som intervjupersonerna tenderade att belysa mest i denna process var olika typer av upplevda normbrytanden eller motsägelser av ideal. Vid dessa tillfällen upplevdes informanterna i högre grad känna krav att reflexivt kunna förhålla sig till sina val och handlingar. Exempel på ägandet av val visade sig när intervjupersonerna talade negativt om föräldraledigheten eller föräldraskapet. Gustav belyste föräldraskapet som något som genererat mer stress och ångest för honom än vad han upplevt tidigare i livet. Detta till följd av de normer som krävde ett ständigt pusslande av timmar för honom och hans fru. Uttrycket uppfattades av honom själv som ett normbrytande eller ett förfulande av idealbilden som förälder, så han uttryckte sedan snabbt:

Jag har ju gjort det aktiva valet att skaffa barn och får därför hantera allt det som kommer därtill. I allmänhet så hade nog folk tyckt att jag inte tar något ansvar inom familj och hem om jag hade prioriterat jobbet högst. Jag anser att om man själv har de prioriteringarna så har man gjort fel val i att skaffa familj. Jag hade dessutom inte velat ha det på något annat sätt utan pusslar gärna med timmarna om det ger mig mer tid med barnen. Och samtidigt som det är skitjobbigt och något som ger mig ett högt stresspåslag och ångest så är det också fantastiskt att se barnen växa upp och vara närvarande i det.

Även Sofie förtydligare ägandet av sina val när hon berättar att hon haft en väldigt dålig första upplevelse av föräldraledigheten då det var kämpigt och ensamt. När hon senare förklarar att hon inte varit föräldraledig med barn nummer två tillägger hon:

Mina och våran familjs val väldigt välmotiverade. Vi har tänkt på det här och försökt se det hur olika vinklar och tillslut kommit fram till vad som är bäst för oss. Jag har också tvivlat på mina val på grund av yttre faktorer som att folk kommenterar och är kritiska. Det har fått mig att känna mig som en usel mamma om jag ska vara helt ärlig. Det har varit jättetufft, samtidigt så vet jag att det var bäst för oss.

Förmågan av att äga sina livsval kan kopplas till den reflexiva självidentiteten då processen kräver att valen görs aktivt och medvetet. Genom att reflexivt förhålla sig till valen görs också den egna viljans kraft större än de normer och ideal som överskrids. Detta gör att processen kring att äga sina val även är en del i processen att förminska eller förstora normernas effekt för handlandet.

Förstora eller förminska normernas roll

Förstorandet eller förminskandet av normernas roll användes av intervjupersonerna för att belysa sin egen makt att göra självständiga ställningstaganden i relation till normerna. Genom

att belysa normerna som mer eller mindre inflytelserika i relation till det egna handlandet kunde förmågan att förhålla sig reflexivt till normerna förenklas. Förmågan att förstora normernas roll återkom ett flertal gånger av intervjupersonerna i studien. Återkommande förstorades jämställdhetsnormens inflytande medan de traditionellt könade idealen kring prioriteringar och uppdelning av arbete förminskades. De normer som kvinnorna tenderade att förstärka var normer kring självförverkligande och arbetsliv. Alla kvinnor belyste karriärens och arbetets vikt för deras identitetsutveckling, de talade även mer öppet inför vilka mål de syftade till att uppnå i karriären och dess betydelse för bilden av självet. Männerna tenderade istället att förminska dessa normers roll i identitetsutvecklingen. Istället framhölls och förstorades traditionellt kvinnliga normer, egenskaper och prioriteringar, såsom omsorg av barn samt vikten av relationsarbete. Detta prioriterades också av kvinnorna, men männen tenderade att ha en bredare syn på att dessa två prioriteringar inte kunde kombineras till följd av en mer utbredd heltidsnorm. Kvinnorna i studien såg också svårigheter att kombinera heltidsarbete med familjeliv men belyste möjligheten att jobba deltid, vilket endast en manlig informant såg som ett alternativ till vardagspusslandet. Behovet av att vardagspussla och prestera på heltid i arbetslivet kan härledas till mannens traditionellt större roll som familjeförsörjare (Hochschild, 1995). Genom att förstora de traditionellt könade uppdelningarna, normer och idealen samt sätta dem i relation till det egna handlandet kunde bilden av de traditionella ideologiernas inflytande förminskas. Medvetenheten kring överskridandet hos intervjupersonerna pekar dock på att de traditionellt könade ideologierna fortfarande är närvarande och inflytelserika.

Denna hanteringsprocess användes också för att hantera normkonformitet och normöverskridande. Genom att förstora betydelsen av normkonformitet och förminska normöverskridande handlande kunde intervjupersonerna själva välja hur de skulle förhålla sig till moderna normer och ideal. Antons tolkning av jämställdhetsidealet är ett exempel på detta. Genom att förstora vikten av att spendera tid med sina barn och förminska idealet kring att dela på hushållsarbetet kunde han göra en egen tolkning av jämställdhetsnormen och på så sätt förhålla sig reflexivt till den trots ett normöverskridande. Denna metod användes även när intervjupersonernas principiella relation till normer och ideal inte matchade det praktiska handlandet. Då förminskades de överskridna normernas och idealens betydelse för att visa på förmågan att äga sina val samt visa på ett oberoende i relation till dem.

Vi och dem

Ett annat förhållningssätt för att skapa mening och ett positivt förhållningssätt kring det egna handlandet var att sätta sig själv i relation till andra. Det uttrycktes en självklarhet att agera utifrån de moderna normerna kring barnuppfostran samt jämställdhet och genom att belysa det egna normativa handlandet i relation till den slapp intervjupersonen ofta förklara eller rättfärdiga handlandet. Detta gjorde att intervjuerna präglades av en tendens att framhäva det egna handlandet efter moderna normer (vi:et) i relation till utdaterade traditionellt handlande (dem). Traditionella normer kring uppfostran, föräldraskap och genusideologier belystes av flertalet kvinnor som ett problem i vardagen och något som aktivt försöktes jobba bort i relation till partnern. Männerna hade istället en mer passiv inställning till de traditionella normerna och valde istället att endast belysa de moderna normernas relevans för deras självbild. Intervjupersonernas val att belysa de moderna normerna och att visa ett tydligt avstånd från traditionellt kodade normer kan ses som en del i den reflexiva självidentiteten samt en del i handlingsprocessen att försöka göra det egna handlandet rättfärdigt (Giddens, 1999). Två olika läger mellan traditionella och moderna normer skapade också möjligheter att distansera sig från de traditionella normerna och använda det i hanteringsprocessen för att försvara och förstå sitt eget handlande. Exempelvis grupperades "de jämlika" och de i övergångsfasen som principiellt jämlika av några intervjupersoner. Genom detta kunde en distansering göras mot de som stod för en mer traditionell uppdelning av förvärvs, hushålls- samt omsorgsarbetet (Hochschild, 1997). Detta möjliggjordes då det fanns en medvetenhet kring jämställdhetsnormerna och en aktiv process att förstå sig själv i relation till dem. Principen att kunna förhålla sig positiv till normerna blev viktigare än uppdelningen i praktiken vilket möjliggjorde för en dissonans mellan uppdelning av arbetet och normernas betydelse.

5.3 Normernas och idealens konsekvenser för identitetsskapandet hos föräldrarna

I analysen har denna studie belyst vilka normer samt ideal som förkroppsligas och hanteras av intervjupersonerna i studien. Dessa normer och ideal utgjorde både direkt och indirekt påverkan på individernas handlande samt självbild. Reflexiviteten som intervjupersonerna uppvisade i relation till sig själv, sina relationer och livsval tenderade till förmågan att problematisera sig själv. Prioriteringar, krav och tillvägagångssätt problematiserades i relation till motstridiga normer vilket skapade en känsla av otillräcklighet hos intervjupersonerna. Känslan av otillräcklighet krävde att individerna använde olika handlingsprocesser för att kunna förhålla sig reflexivt och skapa mening i valen trots en känsla av att aldrig kunna göra

helt rätt. Därför satte intervjupersonerna sig själva och andra i relation till normerna, genom det kunde normöverskridanden förminska och normkonformitet förstoras. Normerna kunde också utifrån andras relation till dem förhandlas med och tolkas för att skapa mening och ett positivt förhållningssätt till det egna handlandet.

Genom intervjuerna kunde normernas och idealens påverkan tydas som en väsentlig del av identitets- och meningsskapandet i det egna handlandet hos föräldrar. Intervjupersonerna pekade alla på den resa som föräldraskapet utgjort för deras identitetsbild. Normerna och idealens påverkan på intervjupersonerna belystes tydligt i relation till uppdelning av arbete. Föräldraskapet i ett tidigt skede verkade återkommande vara influerat av traditionella ideologier kring arbetsdelning och genusideologier likt det resultat som Cowan & Cowan (1988, 2000, 2003), Kaźmierczak & Karasiewicz (2016) samt Burke & Cast (1997) kommit fram till tidigare. De modernare normernas inflytande återfanns till större del efter att kvinnan varit föräldraledig för första gången och därefter aktivt krävt förändring i arbetsdelning. Det traditionella uppdelandet sågs alltså som naturligt innan föräldraskapets början för att sedan successivt förändras. Idealet kring jämställdhet kan därför tolkas som något som intervjupersonerna mött i föräldraskapet i mötet med andra föräldrar. När idealet kring jämställdhet sedan influerat intervjupersonerna har de till följd av normbrytande av de traditionella ideologierna mött olika typer av tillrättavisningar. De motstridiga normer som intervjupersonerna återkommande belyser skapar självtvivel och en känsla av att aldrig kunna göra helt rätt i relation till dem. Själreflexiviteten blir därför viktig då meningsskapande och ett positivt förhållningssätt i relation till självet samt handlandet är en väsentlig del i att bygga en positiv identitetsbild (Giddens, 1999). Att hitta sin roll som förälder tolkas därför delvis som resan att hitta "rätt" förhållningssätt till rådande ideal och normer vilket möjliggör att se sina handlanden i ett positivt samt meningsfullt ljus.

Bilden av jaget skapas därefter genom en egen tolkning av rådande normer och ideal som försvaras samt förklaras genom självreflexivitet och olika handlingsprocesser för att kunna förhålla sig till dessa.

6.0 Sammanfattande diskussion

Syftet med studien var att undersöka hur identitetsutvecklingen påverkas av de normer samt ideal som omringar föräldraskapet, identitetsutveckling och uppfostran samt undersöka hur

intervjupersonerna skapar mening och ett positivt förhållningssätt till sitt handlande i mötet med dessa. Giddens (1999,1995) och Hochschild (1997) har använts som teoretiskt ramverk vid analysen vilket genererat ett fokus på självreflexivitet i mötet med motstridiga normer. Syftet och frågeställningarna skapades med ambitionen att studien skulle generera en större förståelse för de normer och ideal som influerar identitetsutvecklingen när en person blir förälder samt hur dessa hanteras av intervjupersonerna.

Resultatet av studien visar att intervjupersonernas föräldraroll är normerad av motstridiga ideal och värderingar vilket skapar känslor av otillräcklighet. Normerna kunde urskiljas som moderna och traditionella ideologier kring föräldraskap, genus, arbetsfördelning, självförverkligande och uppfostran. En eftersträvan att förhålla sig till de moderna normerna uttrycktes som en självklar del av många egna självbilder, oavsett hur förhållningssättet kring det förverkligades. Mycket av de traditionella strukturerna kring genus, självförverkligande, föräldraskap, uppfostran och arbetsfördelning som intervjupersonerna aktivt tog avstånd från påverkade dock personernas liv i periferin, trots samhälleliga förändringar samt ett starkt ideal om jämställdhet. Normernas motstridighet skapade en känsla att aldrig kunna göra helt rätt vilket förstärkte kravet på ett aktivt och reflexivt förhållningssätt till självet och sina handlingar (Giddens, 1999). Reflexiviteten inför självet och handlandet användes tillsammans med olika handlingsprocesser för att hantera känslan av otillräcklighet i relation till motstridigheterna i normerna. Intervjupersonerna satte sig själva och andra i relation till normerna och kunde därigenom hantera normöverskridanden samt normkonformitet på sätt som skapade mening och positivitet för identitetsskapandet.

Studien har genererat en större förståelse för de normer och ideal som influerar föräldraskapet samt hur detta hanteras av informanterna vid utveckling av identitetsbilden. Den har också belyst den dissonans som finns mellan informanternas principiella relation till den svenska jämställdhetsnormen samt hur den praktiskt efterlevs. Jämställdhetsnormen kan ur studien utläsas vara både tolkningsbar och förhandlingsbar i relation till de traditionella strukturerna. Genom olika handlingsprocesser kunde normen om jämställdhet förminska eller förstoras till att innefatta egenskaper, uppdelningar och val utifrån informanternas eget tycke, vilket gjorde att alla principiellt upplevde sina relationer jämställda oavsett förhållningssätt till normen i praktiken. Vidare tydliggjordes komplexiteten i dagens föräldraskap där motstridiga normer möter krav på självreflexivitet.

Avslutningsvis hoppas jag att denna studie ska väcka intresse för vidare forskning inom detta område. Då forskningen kring normer och ideals påverkan på identitetsutvecklingen hos småbarnsföräldrar till stor del är utformad för att utforska genusideologiernas roll i föräldraskapet eller i ett emotionssociologiskt perspektiv finns stora möjligheter att fördjupa sig ytterligare i ämnet. Urvalet belyser hur en socioekonomiskt homogen grupp informanter hanterar och förkroppsligar dessa normer och ideal i den politiskt reglerade jämställdhetsnorm som råder i Sverige. Vidare forskning kring ämnet kan därför med fördel göras på andra socioekonomiska grupper i eller utanför Sverige samt i jämförelser med varandra då tidigare forskning belyser ett samband mellan socioekonomiska förutsättningar och de moderna normernas inflytande (Hochschild, 1995; Evertsson, 2018).

7.0 Litteraturlista

Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod : En handbok* (1. uppl. ed.).

Burke & Cast (1997)

Björk, S. (2018). Emotions and empathic imagination: Parents relating to norms of work, parenthood and gender equality. *Families, Relationships And Societies*, 2018, Vol. 7, Iss. 2, Pp. 171-186, 7(2), 171-186.

Cowan, C. P., & Cowan, P. A. (1988). Who does what when partners become parents. *Marriage & Family Review*, 12(3-4), 105-131.

Cowan, C. P., & Cowan, P. A. (2000). *When partners become parents: The big life change for couples*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Cowan, P. A., & Cowan, C. P. (2003). Normative family transitions, normal family processes, and healthy child development. In F. Walsh (Ed.), *Normal family processes* (pp. 424-459). New York, NY: Guilford Press.

Dalen, M., Kärnekull, B., & Kärnekull, Ethel. (2008). *Intervju som metod* (1. uppl. ed.).

Evertsson, M., Boye, K., & Erman, J. (2018). Fathers on call? A study on the sharing of care work between parents in Sweden. *Demographic Research*, 39(1), 33-60.

Giddens, A (1999). *Modernitet och självidentitet : Självet och samhället i den senmoderna epoken*.

Giddens, A (1995). *Intimitetens omvandling : Sexualitet, kärlek och erotik i det moderna samhället*.

Hochschild, A (1997). *The second shift*. New York, N.Y.: Avon books.

Kaźmierczak, M., & Karasiewicz, K. (2019). Making space for a new role - gender differences in identity changes in couples transitioning to parenthood. *Journal of Gender Studies*, 28(3), 271-287.

Kvale, S., Brinkmann, S., & Torhell, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun* (Tredje [reviderade] upplagan ed.).

Naurin, E., Markstedt, E., Stolle, D., Elden, H., Sengpiel, V., & Linden, K. (2021). Does transition to parenthood affect gender traits? The effect of pregnancy on perceived female and male traits. *EUROPEAN JOURNAL OF POLITICS AND GENDER*, 4(1), 135-150.

Regeringskansliet (2016) Mål för jämställdhet.
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/mal-for-jamstallldhet/>

Rennstam, J., & Wästerfors, D. (2015). *Från stoff till studie : Om analysarbete i kvalitativ forskning* (1. uppl. ed., Greppbar metod).

Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*

Yin, R., & Retzlaff, J. (2013). *Kvalitativ forskning från start till mål* (1. uppl. ed.).

8.0 Bilagor

8.1 Bilaga 1. Annonsbrev

Jag söker deltagande till intervjuer inför min kandidatuppsats kring identitetsutveckling hos småbarnsföräldrar!

Jag heter Isabella Sandstedt och läser just nu min kandidattermin i sociologi på Göteborgs universitet. Jag intresserar mig i hur föräldraskapet påverkar identitetsutvecklingen och självbilden hos småbarnsföräldrar under barnets tidiga år och söker därför personer som är intresserade av att delta i intervjuer kring ämnet. Studien syftar till att förstå hur föräldraskapet påverkar identitetsutvecklingen och självbilden hos småbarnsföräldrar. Fokus kommer att riktas på hur identitetsutvecklingen till följd av föräldraskapet eventuellt har förändrats, hur det påverkar individens handlingar, om prioriteringsordningen i livet

förändrats, hur stor del föräldraskapet tar i det all dagliga livet samt i vilken mån individen tycker att den “gamla” identiteten fortfarande är närvarande.

Vem söker jag och hur går det till?

Jag söker kvinnor, män eller icke binära för intervjuer under november månad. Finns intresse att delta som par går detta bra, dock kommer intervjuerna hållas vid två separata tillfällen. Kriterierna för medverkande är att du ska ha barn som är i åldersspannet 0 till 4 år samt att du varit föräldraledig. Vidare urvalskriterier är att du efter en föräldraledighet återgått till arbete eller studier samt att du är svensktalig då tillgång till tolk är bristfällig. Intervjuerna kommer hållas på plats i Alingsås, Göteborg eller på Zoom vid behov och kommer ta ca 1-1,5 timme. Intervjutillfället kommer att spelas in.

Deltagandet är helt frivilligt och du kan när som helst under processen välja att hoppa av eller tacka nej till att svara på frågor. Deltagandet sker också anonymt för utomstående och dina personuppgifter skyddas under hela processen av GDPR.

Hur anmäler jag mitt intresse?

Låter detta intressant eller om du har frågor kring studien får du gärna höra av dig till mig. Antingen på mail; gussandis@student.gu.se eller telefon 0702172247.

Med vänliga hälsningar

Isabella Sandstedt

8.2 Bilaga 2. Intervjuguide

Syfte

Ta reda på hur genus påverkar bilden av den egna identiteten i ett föräldraskap och hur föräldraskapet bidrar till identitetsutveckling under barnets första år. Deltagarna uppmanas att tala fritt inom temaområdena angivna i intervjuguiden, samt om de olika ämnen som relateras till dessa. Temaområdena återkommer löpande vid flera tillfällen under intervjuerna för att möjliggöra tolkning ur olika aspekter av det studerade området samt för att få nyanseringar och förtydliganden av utsagor.

Struktur för intervjun

Välkomnande

Jag hälsar personen välkommen och tackar för medverkandet. Återkoppling kring frivillighet och tystnadsplikt genomförs samt ett förtydligande kring anonymitet. Vidare efterfrågas godkännande kring att intervjun spelas in för att underlätta vid transkribering. Samtyckesblanketten fylls i om intervjun hålls på plats.

Frågor kring bakgrund

Berätta lite om dig själv och din bakgrund (ålder, utbildningsnivå, arbete, familjesituation, intressen)

Frågor kring praktisk arbetsfördelning i vardagen

Hushålls- och omsorgsarbete

Hur tänker du kring fördelning av hushålls och omsorgsarbete?

Hur ser arbetsfördelningen ut för detta hemma hos er?

Hur kom ni fram till att ni skulle dela upp det på det sättet? Är du nöjd med detta upplägget?

Hur har ert val av fördelning av omvårdnad samt hushållsarbetet mötts av omgivningen?

Hur upplever du att förväntningarna från omgivningen skiljer sig mellan dig och din partner kring hushålls- och omsorgsarbete?

Föräldraledighet

Hur har ni delat upp föräldraledigheten i ert hushåll?

Hur kom ni fram till att dela upp det på det sättet? Är du nöjd med fördelningen?

Hur upplevde du tiden som föräldraledig?

Hur har era val av fördelning kring föräldraledigheten mötts av andra?

Förvärvsarbete

Vad ser du som de största utmaningarna i att balansera arbete och föräldraskap?

I vilken utsträckning förvärvsarbetar du och din partner?

Hur fördelar du och din partner VAB?

Hur kommer ni fram till den fördelningen? Är du nöjd med uppdelningen?

Hur förhåller sig ert upplägg av arbetsfördelning i vardagen till bilden du hade innan du blev förälder?

Hur upplever du din arbetsgivare och kollegors bemötande efter du fått barn?

Livsåskådning, prioriteringar, drömmar och mål

Livsåskådning

Hur definierar du lycka? Skiljer det sig något från innan du fick barn?

Hur skiljer sig din lycka nu från innan du fick barn?

Hur har din livsåskådning förändrats sedan innan du fick barn?

Prioriteringar

Du får fria händer att sätta upp en prioriteringslista i vardagen utifrån eget tycke, hur hade den sett ut?

Prioriterar du och din partner lika?

Vad hade du velat lägga mer eller mindre tid på?

Hur upplever du din förmåga att hinna med allt du vill?

Vilka är skillnaderna i din prioriteringsordning från innan du fick barn?

Hur tycker du föräldraskapet påverkar dina prioriteringar?

Hur möts dessa prioriteringar av utomstående?

Drömmar och mål

Vilka är dina framtidsdrömmar och målbilder för framtiden?

(Hur upplever du att din strävan efter drömmar och mål har förändrats sedan du blev förälder?)

Hur skiljer sig din målbild i livet från innan du blev förälder?

Hur upplever du att dina framtidsdrömmar eller målbilder möts av utomstående?

Rollen som förälder

Ideer och känslor kring föräldraskapet

Hur skulle du beskriva dig själv i din roll som förälder?

Vad är det viktigaste i ett bra föräldraskap? Känner du att du kan leva upp till det?

Har din bild förändrats på hur en förälder ska vara sen du själv fick barn och isåfall hur.

Har din bild förändrats på hur du ser på dig själv sen du blev förälder?

Hur upplever du din egen förmåga att leva upp till kraven som ställs på dig som förälder både från dig själv och utomstående?

Hur har din bild på föräldraskapet påverkats av omgivningen?

Relation till barnen

Hur hade du beskrivit din relation till dina barn?

Hur skiljer sig relationen du har med barnen från din partners relation med barnen?

Vilka upplever du vara de största utmaningarna i relation till barnen?

Föräldrskapet i mötet med andra

Hur har ditt sociala liv förändrats sen du blev förälder?

Vad pratar du och dina vänner samt närstående om när ni ses?

Vad pratade du med dina vänner och närstående om innan du blev förälder?

Skiljer din syn på socialt umgänge något från innan du fick barn? Isåfall på vilket sätt?

Föredrar du att umgås med personer som har barn eller som inte har barn?

Hur kommer det sig?

Hur upplever du att andras syn på dig har förändrats sedan du blev förälder?

Hur förhåller du dig till din roll som förälder i olika sociala situationer? Finns det situationer där du undviker att framhäva ditt föräldrskap eller situationer när du aktivt gör det?

Hur skulle du beskriva relationen till din partner idag jämfört med innan ni skaffade barn?

Har något blivit bättre eller sämre?

Hur ser du på dig själv som partner sedan du blev förälder?

Är det något jag inte frågat om som du vill lägga till kopplat till identitetsutveckling och föräldrskap?

Information vid avslutad intervju

Jag tackar personen för sitt deltagande och informerar om kontaktuppgifter vid frågor eller funderingar.

8.3 Bilaga 3. Samtyckesblankett

Samtycke till att delta i studien

Deltagande i studien är frivilligt och kan avbrytas när som utan att skäl ges. Intervjun kommer att spelas in med ljud för att sedan transkriberas och anonymiseras. Allt material kommer att behandlas konfidentiellt (materialet kommer att koda och inga personuppgifter kommer att kunna kopplas till materialet). Citat från intervjuerna kan förekomma i uppsatsen men inga intervjuer återfinns i sin helhet. Deltagandet sker anonymt för utomstående och dina personuppgifter skyddas under hela processen av GDPR. Efter avslutad studie kommer intervjumaterialet att förstöras.

**Jag har fått muntlig och skriftlig informationen om studien och har haft
möjlighet att ställa frågor. Jag får behålla den skriftliga informationen.**

Jag samtycker till att delta i studien "Identitetsutveckling hos småbarnsföräldrar"

*Jag samtycker till att uppgifter om mig behandlas på det sätt som beskrivs i
forskningsdeltagarinformationen.*

Plats och datum

Underskrift